

Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority

Tilsynsstrategi 2016–2020

Om tilsyn ved Strålevernet

Oppgaver og virkemidler

Strålevernet fører tilsyn etter strålevern-, forurensnings-, og atomenergiloven med tilhørende forskrifter. I tillegg kan Strålevernet føre tilsyn etter internkontrollforskriften.

Strålevernet arbeider for å redusere negative følger av stråling og har i oppgave å påse at regelverket etterleves av virksomhetene. De viktigste virkemidlene i dette arbeidet er tilsyn, forvaltning, veiledning og organisert samarbeid med relevante aktører. Kontakten vi har med virksomhetene gjennom disse prosessene danner grunnlaget for vår vurdering av om virksomhetene opptre forsvarlig og i tråd med regelverket.

Strålevernet som tilsynsmyndighet - virkemidler

- Forvaltning av regelverk, herunder utstedelse av godkjenninger med vilkår etc.
- Føre tilsyn
- Informasjon, veiledning og dialog
- Organisert samarbeid med andre tilsynsmyndigheter, organisasjoner, foreninger, kommuner etc.
- Analyse og utredning

Grunnleggende for vår virksomhet er at vi i alle tilsynsrelaterte prosesser skal opptre profesjonelt og kompetent, sikre likebehandling og sørge for at enkeltpersoners rettsikkerhet blir ivaretatt.

Internkontrollprinsippet

Et viktig instrument i arbeidslivet er prinsippet om internkontroll. Formålet med internkontrollen er å plassere hovedansvaret for kontroll og styring med alle helse-, miljø- og sikkerhetsrisikoer knyttet til virksomheten i virksomhetene. Internkontrollprinsippet innebærer at virksomhetene har et selvstendig ansvar for å ha «kontroll i eget hus», og at de har evne til selvregulering. Dette gjelder også strålevernrelaterte forhold. En oppgave for Strålevernet er derfor å verifisere at virksomhetene har forsvarlig kontroll med strålerelaterte aktiviteter, dvs. internkontroll på strålevernområdet.

Risikobasert tilsyn

Begrepet risikobasert tilsyn innebærer at tilsynsaktiviteten skal tilpasses virksomhetenes kompleksitet, omfang og risikopotensiale.

Strålevernet skal føre risikobasert tilsyn og på den måten arbeide for at tilsyns- og kontrollaktivitetene tilpasses risikobildet. Dette legger føringer på hvilke tilsynsobjekter vi velger å føre tilsyn med. En risikobasert tilnærming til tilsynsaktivitetene innebærer at tilsynsfrekvensen og omfanget av tilsyn vil variere med risikograden. Strålevernet følger internasjonale retningslinjer ved gjennomføring av risikobaserte tilsyn («graded approach»).

Definisjon av tilsyn og de vanligste tilsynsformene

HMS-etatene¹ definerer tilsyn som kontroll og reaksjon. Strålevernets mest aktuelle tilsynsformer under denne definisjonen er:

REVISJON - en systematisk gjennomgang av virksomhetenes styringssystemer.

INSPEKSJON - en kontrollaktivitet som ikke er revisjon. Inspeksjonen skal normalt være en planlagt og systematisk gjennomgang av noen utvalgte og spesifikke risikoforhold eller aktiviteter.

TEMATILSYN - tilsyn som er rettet mot flere tilsynsobjekter der formålet er gjennomgang av et spesielt tema.

UANMELDT TILSYN - tilsyn som er uanmeldte, men som er planlagt. Tilsynet gjennomføres for å kontrollere etterlevelsen av regelverket i praksis.

OPPFØLGENDE TILSYN - er primært et tilsyn for å verifisere at gitte pålegg er fulgt opp.

NETTBASERT TILSYN - tilsyn som gjennomføres som en digital spørreundersøkelse som virksomheten må besvare.

Som hovedregel er tilsyn en planlagt aktivitet, med unntak av:

HENDELSBASERT TILSYN ELLER AD.HOC TILSYN - tilsyn som gjennomføres på grunnlag av kjennskap til eller mistanke om alvorlige hendelser eller brudd på regelverket. Dette er ikke planlagt tilsynsaktivitet.

¹ HMS-etatene er de myndigheter som fører tilsyn med internkontrollforskriften. HMS-etatene har i fellesskap utarbeidet «Tilsynsmyndighetenes retningslinje for samordnet tilsyn og felles tilsynsprofil».

Mål og strategi

Et overordnet mål med tilsynsaktiviteten ved Strålevernet er å påse forsvarlig strålevern i virksomhetene. Dette innebærer å påse forsvarlig bruk og håndtering av strålekilder, påse forsvarlig håndtering av radioaktivt avfall, ha kontroll med radioaktivt utslipp og kontrollere sikkerheten og sikringen ved norske atomanlegg.

For å nå målet skal vi ha en risikobasert tilnærming til tilsynsaktivitetene, bl.a. ved utvelgelse av tilsynsobjekter, tilsynsfrekvens og ved valg av metode. Strålevernet skal føre tilsyn med høy kvalitet, sikre at det gjennomføres et minimum av tilsyn, og være samordnet og koordinert med andre tilsynsetater og relevante aktører der det er hensiktsmessig.

Ambisjoner for perioden 2016–2020

1. Risikobasert tilnærming

Strålevernet skal føre risikobasert tilsyn ved å tilpasse tilsynsaktiviteten til kompleksitet, omfang og risikopotensiale. Dette skal gjøres ved blant annet:

- **Risikobasert utvelgelse av tilsynsobjekter**
En slik utvelgelse forutsetter at Strålevernet har et overordnet, oppdatert og klart bilde av risikoforholdene hos tilsynsobjektene.
- **Etablering av risikobasert tilsynsfrekvens**
Det skal utarbeides detaljerte årlige tilsynsplaner og overordnede tilsynsplaner for hele planperioden. Den langsiktige planen skal sikre at det blir ført tilsyn med alle utvalgte tilsynsobjekter, samt at de mest risikoutsatte virksomhetene blir høyest prioritert i form av hyppigere tilsynsbesøk.
- **Valg av metode**
Det skal være lav terskel for å benytte de mest dyptpløyende og ressurskrevende tilsynsmetodene overfor de mest risikoutsatte virksomhetene. Det skal fortrinnsvis prioriteres å benytte tilsynsmetoder som favner bredt og som er lite ressurskrevende overfor mindre risikoutsatte virksomheter.

2. Føre tilsyn av høy kvalitet

Strålevernets tilsynsprosesser, inkludert forberedelser, gjennomføring og oppfølging av tilsyn, skal utføres med god kvalitet i alle ledd.

Dette skal vi gjøre ved å:

- Ha tilsynspersonell med høy faglig kompetanse innen Strålevernets fagområder.
- Ha et opplæringsprogram for tilsynspersonell.
- Evaluere gjennomførte tilsyn basert på tilbakemelding fra virksomhetene.
- Etablere mekanismer for å sikre intern erfaringsoverføring.
- Ha oppdaterte og kvalitetssikrede prosedyrer for gjennomføring, oppfølging og reaksjoner.
- Ha kunnskap om og bruke de ulike reaksjonsformene enhetlig og konsekvent.

3. Opptre samordnet og koordinert

Strålevernet skal følge HMS-etatenes felles retningslinjer for gjennomføring og samordning av tilsyn. I forbindelse med planlegging av tilsyn skal det vurderes om, og i hvilken grad det er behov for samordning internt og eksternt, og arbeide for å få til samordningen.

4. Sikre at det gjennomføres et tilstrekkelig antall tilsyn

Antall tilsyn kan variere fra år til år. I planperioden skal det etableres en nedre grense for antall tilsyn som anses nødvendig for å nå målet om å påse forsvarlig strålevern i virksomhetene.

Bruk av reaksjonsformer

Når det avdekkes avvik i forbindelse med tilsyn, har Strålevernet som retningslinje å benytte svakeste reaksjonsform som vurderes å ha effekt. Dersom dette ikke fører fram, skal det velges en sterkere reaksjonsform. De aktuelle reaksjonsformene er:

Reaksjonsformer

- Påpeking av plikt
- Pålegg
- Tvangsmulkt
- Stansing
- Beslag
- Import og omsetningsforbud
- Tilbakekalling av godkjenninger
- Politianmeldelse

Strålevernets tilsynsområder

- Medisinsk strålebruk
- Strålebruk i industri og forskning
- Bruk av ikke-ioniserende strålekilder
- Atomreaktorene på Kjeller og i Halden
- Avfallsanlegg og deponier
- Radioaktivt utslipp og avfall

Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority